

Cirkev prvorodených - 2. časť

written by Drahoslav Vajda | 1. januára 2025

*Ale ste pristúpili k slávnostnému zhromaždeniu a k zboru prvorodených
Židom 12:22-23*

Pôvod (etymológia) a vysvetlenie slova „cirkev“

V tejto časti cyklu chceme porozumieť významu slova „cirkev“. Najlepší spôsob ako sa dopátrať významu akéhokoľvek slova, pojmu, výrazu alebo idiomatického zvratu, je pátrať v prostredí a na pôde, kde vznikol. Tak budeme postupovať aj v tomto článku. Pojem vznikol a sa ustálil v prostredí hebrejsky a grécky hovoriacich komunit. Pre výklad sa obrátíme k zdrojom a učiteľom, ktorí sa tejto otázke venovali a oni nás do prostredia vzniku tohto slova zavedú. Citujeme ich za textom tejto časti.

Nedá sa s určitosťou zistiť, kto prvýkrát použil grécke slovo „ekklésia“ vo vzťahu k novozákonnému zhromaždeniu veriacich v Ježiša Krista. Na jednej strane ho Ježiš pôvodne použil už v Matúšovi 16:18 a 18:17 a na druhej strane Pavel používa slovo „ekklésia“ tak, že je možné výskyt tohto pojmu predpokladať už v skoršej dobe, už v dobe pred Pavlovym používaním, na označenie zhromaždenia prívržencov a nasledovníkov Ježiša Krista (Galatským 1:13, Filipským 3:6, 1. Korinským 15:9). Týmto slovom, ako ustáleným pomenovaním, sa začali „kresťanské spoločenstvá“ označovať v grécky hovoriacom prostredí už v apoštolskej dobe.

Zo Skutkov 6:1-9 je zrejmé, že v dobách pôvodnej jeruzalemskej cirkvi existovali helenistické (t. j. grécky hovoriace) synagógy, z ktorých mnohí návštevníci sa stali nasledovníkmi Krista (kristovci). *„A v tých dňoch, keď sa množili učeníci, povstalo reptanie helenistov proti Hebrejom, že pri každodennej obsluhu venuje sa ich vdovám menej pozornosti“* (Skutky 6:1).

Grécke slovo „ekklésia“ (transkribované do slovenčiny ako „eklézia“, ale používa sa aj v tvare „eklésia“) má svoj pôvod v predpone „ek“ (vy-) a slovese „kaleo“ (volať). Napriek tomu však by nebolo namieste príliš zdôrazňovať, že sa táto odvodenina používala k označeniu tohto nového spoločenstva viery len preto, aby ho bolo možné označiť ako „Pánom vyvolené a evanjeliom vyvolané stádo“, čiže „vyvolané spoločenstvo“. Mohli by sme to síce tu a tam vnímať ako niečo mimoriadne vhodné a príjemné, ale pôvod (etymológia) a zmysel (definícia) slova nemusia byť nutne totožné. Je pravdou, že Cirkev sa skladá z ľudí, ktorých evanjelium „vyvolalo“ z hriechu, sveta a súdu. Táto skutočnosť však bola vyjadrená iným spôsobom, nie voľbou slova „eklézia“. Inak by totiž v Novom zákone muselo byť aspoň raz použité slovo „ekkaleo“, ktoré s tým súvisí. To sa však v Novom zákone nikde nevyskytuje, hoci by to na niektorých miestach bolo bývalo veľmi vhodné (1. Petrov 2:9, 1:15; Galatským 1:6; 2. Tesalonickým 2:14; Rímskym 8:28). Slovo „eklézia“ má tam skôr význam „Boží ľud“.

Ak súvisí slovo „cirkev“ so skupinou zhromaždených ľudí, mali by sme sa z rôzneho použitia tohto pojmu dozvedieť, aký je charakter či podstata tejto zhromaždenej skupiny, a aký je spoločný dôraz a dôvod, ktorý túto skupinu privádza dohromady.

Slovo „eklézia“ označovalo v gréčtine spočiatku akékoľvek zhromaždenie ľudu (v tomto zmysle sa s ním stretávame aj v Skutkoch 19:32, 41 kde sa ako „eklézia“ označuje rozvášnený dav občanov, ktorý sa zhromaždil v Efeze, aby protestoval proti výsledkom Pavlovej služby). V slobodných štátoch Grécka boli slovom „eklézia“ označované aj zhromaždenia všetkých slobodných bezúhonných

občanov oprávnených k hlasovaniu, ktorých zvolával herold z radov obyvateľstva. „Božia eklézia“ sa zhoduje s helénskou (gréckou) politickou „ekklésiou“ v štyroch bodoch, totiž v tom, že bola:

1. Zvolaná (Filipským 3:14, 2. Timotejovi 1:9) heroldským posolstvom evanjelia („kázať“ = grécky „kerysein“ – heroldovanie; porovnaj: „keryx“ = herold)

2. Vyvolávaná zo sveta (Rímskym 11:7, 2. Petrov 1:10)

3. Mala tri náležitosti:

občianske právo („naše občianstvo je v nebesiach“ Filipským 3:20),

slobodu – do gréckej „eklézie“ neboli pripustení otroci. („... boli ste sluhami hriechu“ Rímskym 6:17; „Lebo vy ste nato povolaní, bratia, aby ste boli slobodní“ Galatským 5:13),

bezúhonnosť – do gréckej „eklézie“ nemal prístup žiadny zločinec, („osp-ravedľňovaní súc darmo jeho milosťou“ Rímskym 3:24),

4. Jej účelom bolo zachovávanie poriadku v štátnych záležitostiach.

Nech sú tieto paralely akokoľvek vhodné, predsa však novozákonné slovo „eklézia“ nepochádza z gréckej štátnej scény. Svoje korene má najskôr v Septuaginde. V gréckom Starom zákone (LXX, Septuaginda) je nazvaný „ekléziou“ celý izraelský národ (2. Mojžišova 16:2; Žalm 22:26; porovnaj Skutky 7:38). Obdobie pôsobenia Ježiša a jeho apoštolov, už poznalo hebrejské slovo „kahal“, t. j. grécke „eklézia“, ako biblické označenie pojmu „Boží ľud“ a teda nemuselo si ho ešte len vytvárať. Stačilo ho celkom jednoducho a prirodzene prevziať zo Septuagindy a aplikovať ho na novozákonný Boží ľud.

Slovo „eklézia“ sa vyskytuje v Septuaginde takmer tak často ako v Novom zákone. Samotné slovo sa preložiť nedá; Luter píše o „Gemeinde“ alebo o „zhromaždení“ – „Versammlung“ a vyhýba sa tak nie nemeckému slovu „Kirche“ (cirkev). Je úplne zbytočné prieť sa o „adekvátny preklad“. Ide len a len o vystihnutie správneho zmyslu (odsek citovaný podľa E. Sauera).

Keď sa gréckeho slova „eklézia“ používa v Novom zákone, nadobúda bohatších a plnších významových odtieňov, než má v základnom svetskom význame. Napr. ľudia sami (patriaci do eklézie), či už sú alebo nie sú zhromaždení, sú „eklézia“. Napriek tomu si však toto slovo v Novom zákone zachováva svoj základný význam, teda zhromaždenie, a nenadobúda predpokladaný očakávaný teologický význam vychádzajúci z rozdelenia slova „eklézia“ na dve časti, na „vy“ a „volať“, teda skupina tých, ktorí sú „vyvolaní“. Ak má byť toto slovo prekladané na základe etymológie, malo by sa prekladať ako tí, ktorí sú „zvolaní“ a nie „vyvolaní“ (Charles C. Ryrie, str. 454).

Izrael bol „ekklésiou“ už v Starom zákone. Slovo „eklézia“ vyskytujúce sa v gréckom Starom zákone (Septuaginde) je takmer vždy prekladom hebrejského slova „kahal“. Slovo „kahal“ je odvodené od slovesa „khl“ – „zhromažďovať sa“, resp. „zhromažďovať“. Slovo „eklézia“ síce označovalo kedysi celkom obecné akýkoľvek druh „zhromaždenia“, dostávalo však zvláštny obsah (zmysel) priradením k pojmu Jahve (Jehova), t. j. Boh Izraela. „Kahal Jahve“, „Božia eklézia“ sú pojmy označujúce Izrael ako povolaný, zvolaný, zhromaždený „Boží ľud“.

Kresťania si neprisvojili názov nejakého iného náboženského spoločenstva, ktorý bol vtedy k dispozícii, ale práve „eklézia“, ktorý patril starozákonnému spoločenstvu veriacich. „Koinon“, „sylogos“, „thiasos“, „synodos“ boli v prostredí mladého, pôvodného kresťanstva výrazy, ktorými už boli označované náboženské združenia („spolky“, „spoločenstvá“) tej doby. Žiadny z týchto názvov

neprijali kresťania ako svoje hlavné označenie. Radšej použili slovo „eklézia“ prevzaté zo Starého zákona a tým pre nich bežné.

Hebrejský výraz s významom podobným ako „kahal“ je „`édá“ (pospolitosť, spoločnosť, združenie). Je zaujímavé si všimnúť, že výraz „eklézia“ sa v Septuaginde často používa ako ekvivalent pre „kahal“, ale nikdy nie pre „`édá“. Výraz „`édá“ sa veľmi často prekladá ako „synagógé“ (synagóga). Tak napríklad formuláciu „izraelská pospolitosť (obec)“ (2. Mojžišova 12:3) by sme mohli prekladať ako „izraelská synagóga“, keby sme sa mali riadiť znením Septuagindy.

Grécky výraz „synagógé“ a jeho hebrejský protajšok „`édá“ má ako základný význam ľudí zhromaždených pospolu (vospolok). Keď výraz „synagóga“ počujeme dnes, obvykle sa nám vybaví predstava židovskej obce, židovskej pospolitosti, ktorá sa zišla k modlitbám a k počúvaniu čítania a výkladu Starého zákona, resp. vybaví sa nám predstava budovy, v ktorej sa židovská pospolitosť (obec) schádza za uvedeným účelom. Prví kresťania sa označeniu seba samých slovom „synagóga“ vyhýbali (okrem Jakuba [Jakub 2:2], ktorý tento výraz používa k označeniu veriacich zhromaždených k bohoslužbe možno preto, že väčšina jeho čitateľov boli kresťania zo Židov).

Bez ohľadu na to, či sa niekto obracia k bežným hebrejským výrazom „kahal“ a „`édá“ alebo k gréckym výrazom „synagógé“ a „ekklésia“, základný význam je (definícia): „Cirkev“ sa skladá z tých, ktorí boli povolani (zvolani) zo sveta, z hriechu a z odlúčenia od Boha a skrze výkupné dielo Kristovo zhromaždení ako spoločenstvo viery, ktoré sa podieľa na požehnaniach a úlohách služby Pánovi (Stanley M. Horton a kol., str. 541).

Slovenský výraz „cirkev“ podobne ako príbuzné výrazy v iných jazykoch, napr. česky „církev“, nemecky „Kirche“, škótsky „kirk“, anglicky „church“, pochádzajú z gréckeho výrazu „kyriaké“ (Pánova; patriaca Pánovi). Tento výraz sa v Novom zákone vyskytuje iba dvakrát (1. Korinským 11:20 – v súvislosti s Večerou Pánovou a v Zjavení 1:10 – v súvislosti s dňom Pána). Postupom času nadobudol tento výraz ďalších významov. V prvotnom kresťanstve však bol významný, pretože sa stal označením miesta, kde sa „cirkev“ (čiže „eklézia“) zhromažďovala. Toto zhromaždište, aj jeho okolie, sa bez ohľadu na jeho normálne používanie považovalo za „sväté“ čiže patriace (prináležiace) Pánovi, pretože sa tam zhromažďoval Boží ľud, aby ho uctieval a slúžil mu.

Dnes sa výraz „cirkev“ používa rozmanite. Môže sa ním označovať miesto, ľudí, miestny zbor alebo denominácia (napr. „v mojej cirkvi sa vyučuje krst ponorením“, „v nedeľu chodíme do cirkvi“). V niektorých oblastiach sa môže vzťahovať na určité regionálne alebo celoštátne náboženské zoskupenie (napr. „Church of England“, „Cirkev na Slovensku“, „Cirkev v Žiline“ a pod.). Tento výraz sa najčastejšie používa pre označenie všetkých znovuzrodených veriacich bez ohľadu na zemepisné alebo kultúrne rozdiely (napr. „Cirkev Pána Ježiša Krista“). Nech je to ako chce, biblický význam slova „cirkev“ sa vzťahuje predovšetkým nie na inštitúcie ani na štruktúry či stavby, ale na ľudí, ktorí sú zmierení s Bohom skrze spásne Kristovo dielo a teraz patria jemu. V tomto cykle, ale aj v iných našich článkoch, požívame pojem „cirkev“ v tomto význame, a aby sme toto zdôraznili (že ide o ľudí zmierených s Bohom), slovo „cirkev“ píšeme s veľkým písmenom „C“, teda „Cirkev“. Slovo „cirkev“ písané s malým písmenom „c“ používame v inom význame ako slovo „Cirkev“ písané veľkým písmenom „C“.

Konkrétnejšie: slovo „Cirkev“ používame na označenie tých, ktorí sú spasení z viery v evanjelium Ježiša Krista, sú jeho duchovným telom, či jeho Nevestou a patria Pánovi. Slovom „cirkev“ označujeme „cirkevné zhromaždenie“ v ktorom sa nachádzajú spasení ľudia patriaci Pánovi a spolu s nimi sú tam aj ľudia síce zbožní a vyznávajúci kresťanské náboženstvo, ale nie sú spasení, nepatria Pánovi. Podrobnejšie je téma „cirkev“ a „Cirkev“ vysvetlená v podkategórii na adrese [kresťanské náboženstvo](#).

Zdroje

1. Erich Sauer: *Triumf ukrižovaného*, Alef , Ostrava 1996, str. 42 – 55.
2. Stanley M.Horton a kol.: *Systematická teologie*, Kresťanský život 2001, Albrechtice, str. 539 – 608.
3. Charles C. Ryrie: *Základy teologie*, Biblos 1994, str. 453 – 503.
4. James Montgomery Boice: *Základy křesťanské víry*, Návrat domů, Praha 1999, str. 463 – 539.

Umiestnené: 9. januára 2025